

EN VAGA

Lo tranzeunt atardat quin, á las dotze d' una nit d' hivern, se retirava á casa seva, allá, vers lo barri desert, de la ronda de Sant Pau, li cridava ben cert l' atenció, al embocar lo carrer de la Cera, de véure, á un pis de sota teulada, darrera dels vidres entelats d' un finestró, una llum vaporosa, pàlida, esblaymada, mitj esborrada per la pluja que queya en forts ruixats.

Eixa llum provenia d' una cambra; sobre una taula cremava un cap de ciri. ficat en coll d' ampolla; flama groga, esfumada, atormentada per la corrent d' ayre glacial que venia de las esclotxas badadas del finestró; llágrimas de cera lliscavan ampolla avall, formant grumolls espessos.

No lluny de la taula, sentada á terra, á un recó de la cambra, s' hi veyá una dona prou jove, apenas vestida, cubertasas espatllas d' un mocador de llana usat, tot esfilagarsat. Semblava insensible al ayre geliu y humit que venia de fora. S' estava mitj ajupida, apoyada contra un vell armari; los brassos cayguts, d' esguart atónit, mirantse las contorsions de la flama del cap de ciri, escoltant caure la pluja que tamborinava sobre la teulada, qual fressa monótona li deixava apenas percibir un lleuger respir que venia del llit de la cambra, res-

pir d'un tendre infant adormit. Ella, prop del llit, s'estava ajupida, sentada sobre sos talons, inmòvil, xafada, rendida per l'insomni; ulls cavats, cara terrosa, d'estigma de miseria y sufriment, esperant... ben segur una desgracia. Poch li faria morir-se si no fos son fillet que dorm ben acotadet sobre 'l llit. Si no fos per ell, que n'estaria d'agradida al bon Deu si li fés la mercé de tréurela d'aquest mon de miseria!... si es tan desgraciada!

Fa dos dias que no ha vist al seu home. Oh! si, deu anar per las sevas, á córrer ab sos companys de vaga, despreciant lo treball, frecuentant las tabernas, malehint amos y burgesos que s'enriqueixen xuclant la sanch del pobre treballador.

Sens dir hont anava, y quant temps estaria fora, s'emportá de llur cambra tot lo que li vingué á má, roba blanca, vestidura, etc., etc., sens dupte pera ferne cuartos al Monte de Pietat, deixant sa muller mitj despullada, sense cuartos ni pá, sola ab son fillet, un nin de sis mesos, feble, malalt.

Se'n aná de casa de resultas d'una renyina ab la dona: —Los companys no treballan; nos hem declarat en vaga; las donas tampoch han de treballar; han de cridar ab nosaltres visca la anarquía, y tirarse al carrer.—Qué dius ara!... que has perdut l'enteniment?... Si las donas també's posan en vaga, mentras los homes se passejan y van á las reunions públicas pera ohir predicar las revendicacions socials, qui cuydará la familia? qui amanirá 'l dinar? podém pas viure dels ayres del cel. Mira, ab lo poch que guanyo, aduch criant y cuydant nostre infant malalt, ne tindriam prou pera viure, si no fos lo vici, l'ayguardent, eixa malehida matzina que 'ns xucla casi tota la setmanada, y t'embruteix l'enteniment.

Allavors, ell, fuetejat pel remordiment, se posá com una furia, cridant ab veu desaforada:—Calla, com cent dimonis!.. no sabs lo que 't patollas! Si hagués d'escoltarte, los amos nos explotarian com voldrian. Qué 't creus que hem d'empeñer la roda eternament com bestias? no, t'ingaho entés.... jamay!... que vinga avans la fi del mon. . y tú, cuydado ab la llengua, ó si nó... y sa má enlayrada, en geste d'amenassa, geste d'orador de meeting, caygué com una massa sobre la taula, fent trontollar lo pilot de cuartos que hi havia, la setmanada de sa muller, arreplegats á copia de treball ab sos dits amagrits, durant llargas diadas y nits perdudas. Tots los

embotxacá d' una rebolada, y, tot grunyint, se dirigí vers la porta, l' obrí, sortí, tornantla á tancar ab tal força que 'l sostre vá tremolar.

Sa pobre muller no havia gosat dirli que desde 'l dia avans no havia tastat un bocí de pá. La fam?... poch se li 'n donava mentras sos pits portessin prou llet pera nodrir son infantó. Demá, dilluns, anirá altra volta en busca de feyna, y al vespre demanaría un acompte sobre la setmanada.

Més lo dilluns y dimars, al presentarse al taller, li digueren que per ara no hi havia feyna precisa, que tornés al cap de vuyt dias. Era cusidora de roba blanca, y sos dits semblavan de fada.

Tant com sos pits tingueren llet, vá poguer nodrir son fill; més no prenguent aliment, prompte la llet se li vá estroncar. Quan lo nin se despertava plorant, ella, anguniosa, sufria, no sols de la fam que la estenillava, molt més de veure son fill amorrat al mugró, xuclant, estiragonyant sens trobarhi aliment.

Havia observat que 'l dia avans, s' havia quedat adormit casi tot lo día sens despertar-se; una son suau, tranquila; sols al vespre havia debilmente somicat, com si somiés, y tot seguit s' havia tornat á dormir. Aixó li doná quimera.

A las deu de la nit un singlot rogallós la feu estreméixer; s' atansá á son lletet, pará bé l' orella, més res d' anormal sentí; sols la fressa de las cañaleras del carrer y las ratxadas de vent y pluja que petavan sobre 'ls vidres del finestró. De sobre torná sentir un singlot; corré vers l' infant y s' ajupí sobre son cosset inert, no gosant aixecarlo de por d' una desgracia. Per fí vá percibir un rogall débil, continu, mentres sos brassets y cametas s' estiravan convulsivament, quedantne encarcats. Molt assustada exhalá un crit atosment dolorós... son fill se moría de fam!... oh!... aixó era horrible! Deu meu!... Deu meu!...

L' havia posat á sa falda, traguent sos pits esllanguits, y ab sos dits crispats li ficava lo mugró diñs sa boqueta; més cap gota de llet rajava. Desesperada, folia de terror, alsava sos ulls plens de llágrimas vers la Reyna del cel... Verge santa! salvéulo! y aniré peus descalsa á la Bonanova!...

Assistía, inertia, entontida á sa agonía, mentres sens dubte son pare s' emborratxava de frases vuydas en las reunions

anárquicas, ó millor dit d'ayguardent alemany en las tabernas, ab los companys de vaga. Eixa idea li donava ascos.—Ex...! los homes...! si no son uns canallas, son uns bestias; lo instint bestial los domina.

Com la crisi de son fill semblava calmar-se, li vingué de prompte una idea. Al taller no hi havia feyna per ella; ja no podia refiar-se del treball per viure ella y reanimar son fill mitj mort de candiment; mes, no podria demanar caritat? y si arreplegava alguns quartets podria menjar, comprar pa y sa llet tornaria. Ben cert que'ls tranzitants del carrer no tindrian pas lo mal cor de repellirla quan los diria que un quartet, sols un quartet per comprar pa podria salvar son infant, un infantó de sis mesos tan guapet, de tanta bondat, que ben segur, quan seria home, no faria cap mal á ningú... sols un quartet per l'amor de Deu.

Estava resolta; baixaria al carrer... quina bona ideal cóm no l'havia tingut més aviat...! era tan natural, veritat?

Lo nin, agegut sobre la máfega del llit—l'únich matalás que tenian feya vuyt dias que son home l'havia portat al Mont de Pietat—estava ensopit. Sa mare agullonada per la idea de sortir y tornar aviat ab una almoyna se cregué que dormia. Allavors lo va ben embolicar ab una vella coberta de llana, l'acotá be perque no tingués fret y fentli un petó al front:—Dorm, fill meu; tornaré aviat... te confío al bon Angel de la Guarda... y tot seguit se tirá sobre las espatllas un mocador de llana, apretant-se be sul pit. Més al obrir la porta, una ratxa de vent s'engolfá dins la cambra y apagá la candela. Baixá la escala de puntetas, á las foscas; obrí la porta forana y sortí. Al trobar-se al carrer, se quedá plantada sobre la acera, tremolant de fret, inmóvil, aturdida, sense saber ahont dirigiria sos passos. Se determiná seguir carrer del Hospital avall per fer cap á la Rambla. Aquell barri era desert, no hi passava una ánima. Lo sereno del carrer del Carme cantá la una. Ratxas de pluja li fuetejavan la cara mollant-la de cap á peus, xopant ab sas sabatas foradadas dins los tolls del empedrat; sa taldilla bruta de fanch pegada á sas camas.

Al veures tan molla, pensava á son infant, tot solet, allí dalt, á la cambra de sota teulada, potser despert, estemordit de fret, tremolant de febre; y, anguniosa, se figurá que si's moria, ella ne tindria la culpa, ja que'l deixava solet; y se

cuyta de seguir carrer avall. Quan passava un tranzeunt, allargava la ma sense res dir. May havia demanat caritat. En Joan y ella se guanyavan be la vida; ell era un treballador laboriós y honrat; era mestre de casas. Es y fora d' un any ensá que 'l vici 'l te agarrat. Te sols 40 anys, més sembla que 'n te 60 de tant envellit per las borratxeras d' ayguardent alemany, que acabarán prompte ab sa vida; morirá en un reco d' hospital, del *delirium tremens*.

Cada vegada que s' atrevia á allargar la ma, sentia una foguerada de vergonya pujarli á la cara. Al passar sota 'ls fanals veyea son ombra allargarse indefinidament devant d' ella; aixó la esperucava; caminava més depressa per tornar entrar en la foscor. La pluja no parava; lo llarch carrer del Hospital se feya de més á més desert. S' estava arrambada á la portalada d' un magatzém per posarse un xich á sopluig; molt congoixosa, las camas trencadas, xiulantli las orelles, aixafada, lamentable, anava á sentarse sobre la llinda de la porta, quan, de sobte, sentí passos acompassats que venian de la travessia del carrer de la Cadena; s' alsá depressa, assustada; mirá: era lo sereno y 'l vigilant quins, embolicats ab llurs capots, devian fer llur ronda. Al véurels al cap del carrer, se figurá que venian per ella, per agafarla; que ja no veuria més son fill et que havia deixat sol, glassat, en aquella cambra de sota teulada, y folla de terror fugí, corrent per estrenyel dins sos brassos.

Al entrar á casa seva l' alba comensava á puntejar. Corré vers son fill, l' alsá pera petonejarlo, posarlo á sa falda, li donar lo pit; més son cosset era repte, fret. Lo prengué dins sos brassos, apretantlo contra son pit pera calentarlo, reanimarlo; placá sa boca contra sos llabis, petonejantlo; més besava glas. Allavors va exhalar un crit desesperant, planyívol, llastimós, que trencava 'l cor.

D' un recó fosch de la cambra un grunyit li respongué, barrejat ab passos pesats de sabatas ferradas.

Era l' altre... son home.

En mar de llágrimas, se tirá sobre d'ell, creuhant sos brassos al entorn de son coll:—Joan meu...! ja no tením fill...! es al cel! Més ell, borratxo d' un tip d' ayguardent, la repellí de una rebolada, y, los punys enlayrats, la cara injectada de sanch, la boca empastifada, se posá á renegar, injuriantla:—

Es á dir que amagas los diners ara... los deus enterrar pels forats, ja que anit, al tornar, cap n' he trobat.

Com ella probava de disculparse, d' evitar los punys que la amenassavan, se torná més furiós, llensant brams rogallosos, udolant com una fera:—p...! barragana...! ara vas pels carrers per arreplegar als homes, fa...?

Al sentir aytal injuria, ella 's revifá, y molt resolta, li digué: sápigas la veritat: sense feyna, sense pa á casa, rendida de candiment, mos pits s' han assecat, y nostre fill se moria de fam; he baixat al carrer per si trobaria una ánima caritativa que 'm volgués socorrer... ho he fet per salvar nostre fill.

Més ell, foll de rabia, alsá sos punys.

—Joan, per l' amor de Deu!.. pietat!...

—Ja te 'n daré de pietat!... p...! més que p...!

Escabellonada, mitj morta d' esglay, fugía, voltava la cambra per no caure en sas grapas de ferro; més ell la conseguí, l' agafá pel bras, torsantli; sos punys caygueren sobre son cap, sa cara, pegantli de tal manera que caygué á sos peus esmortuhida. Allavors vegentla com morta, cansat de pegarli, continuá, de sa veu ronca d' ayguardent, á dirli mil fástichs, y de sopte va caure com un sach, rodolant al costat d' ella, quedantse adormit, roncant com un berro, covant sa borratxera.

C. BOSCH DE LA TRINXERÍA.

LO DIUMENGE DE RAMS

Avuy he entrat á la esglesia
á veure benehí 'ls rams;
jo no portava cap palma
ni un brot de llor en la má;
hi he anat sense la mare,
no hi he vist cap dels companys,
ni una cara coneguda
he trobat á mon voltant.
Y fins las voltas del temple
mudas per mí n' han estat,
perque só nou sota d' elles
y poch m' han sentit pregar.
Ay trist! que no era la iglesia
hont he après de persignám!
Mes la grogor de les palmes
y 'ls cántichs dels escolans,
dels nins la cara riallosa,
y la fressa dels seus rams,
y del vert llorer l' aroma
ab lo d' encens barrejat,
de boniques recordanses

m' han duyt un xamós axám,
y ab la remor qu' elles feyan
volant en torn de mon cap,
á mon ánima ensopida
com l' han feta dexondar!
He vist d' un sol que 's ponia
per may més veure á llevant,
la llum rosada y tranquila,
la llum de mos primers anys,
y he vist les flors que florien
á son esguart virginal.
D' un mon ja perdut de vista
dins la bromada amagat,
he tornat veure les terres
hont mos peus no tornarán,
y del recort ab les ales
m' ha vingut lo suau embat
rublert de flayres del cel
que may més m' orejarán.
Y 'ls noyets que m' enrotllavan,
la professó tot mirant,
devant de mos ulls alsantne
los seus rams engalanats
y ab les fulles de ses palmes
fregantne lo meu cap baix,
m' he pensat que 'm convidavan
per que á sa festa 'm juntás;
y vejent ses alegríes
enveja he tingut... ¡mes ay!
qué hauria fet d' una palma
sens tenir lo cor d' infant!
Y acorantme la recansa
mos ulls s' han humitejat,
y oferint á Deu mes llágrimes
he vist devant del altar
un vell que també plorava
la professó tot mirant.
Y mentres lo plor me queya
en un temple hont era estrany,
en la esglesia de ma terra

ma germana duya 'l ram
ab la mare á benehirlo
per fer fugí 'l temporal
ab lo fum que al cel se 'n porta
les plegaries de la llar.
Ay mare! si vos sabesseu
que lo fum beneyt hi val
per les tempestats de l' ànima,
faríau cremar un ram
del llor que avuy á la esglesia
ma germana haurá portat.

Eix matí he entrat al temple
á veure benehí 'ls rams;
jo no portava cap palma
ni un brot de llor en la má;
sols un munt de fulles negres
dins mon cor duya amagat.
Ja fa temps que ab les mans buydes
vaig al diumenge dels rams.

JAUME COLLELL, PBRE.

PASCUA FLORIDA

¡Quín jorn més alegre
lo jorn d'avuy es;
tot riu, tot respira
Sant goig, dols plaher.

De joya espurnejan
los ulls dels fidels;
d'amor sos cors baten
en tot l'univers.

Mudas las campanas
dos jorns de corrent,
¡ab quins brios ¡llensan
al ayre sas veus.

Y ab folla alegría
volant joganers,
los aucells refilan
molt més dolsament.

Un perfúm puríssim
embauma l'ambient:
apar nova vida
trobarse en l'oreig.

Lo sol y la lluna,
que en fatals moments
d'horror se cubriren
lo rostre ab un vel;

en l'espai se ostentan
avuy ¡y quánt bells!
¡Quins raigs d'or, de dia,
de nit, quins d'argent!

Que es dia de Pascua
be prou que 's coneix;
hermosa florida
s'estén tot arreu.

Floreixen los boscos,
los prats y vergers,
¡qué mólt! si un sepulcre
de sopte floreix.

De gala s'enjoya
la natura en pes;
que 'l cel y la terra
ja 'l dol se n'han tret.

Y ab dolsas canturias,
dels cors pur encens,
allá ab las dels àngels
juntantne sas veus;

¡Cristo ressucita!
entonan los fiels:
¡Cristo ressucita!
¡Gloria! ¡Gloria á Deu!

ENRIQUETA PALER y TRULLOL.

MARS

Va acostantse 'l bon temps! Ja las violas,
arreu van esclatant per prats y marges:
cada dia lo sol més alt se mostra,
fent revifar la terra ab sas besadas.

De llur somni hivernal los ceps despertan,
los blats s'estirañ, las verdors s'escampan,
per plans y torrenteras; fins la serra,
son mantell grís per altre de vert cámbia.

D'algun aucell la veu s'ha ohit alegre,
y se n'han vist alguns dels que eran fora...
Está á punt d'arribar la primavera,
tot esclata, tot riu, ja tot borrona!

EMILI TARRÉ.

LO POETA MORENT

(INSPIRADA EN LA COMPOSICIÓ MUSICAL DEL MATEIX
TÍTOL ATRIBUHIDA Á GOTCHALK)

L' alé de vida 'm manca, ma vista llagrimaja,
lo suor de la agonía regala de mon front:
sentint farúm de tomba, prop meu la mort rastreja,
y encar ma testa oreja
lo bes de la poesía ab qui visquí en lo mon.

Es la tardor, ja cauhen las fullas del brancatje,
las oranetas deixan son niu en mon casal,
quan á bandadas tornan de son peregrinatje,
cercant un altre estatje
vindrán ab sas canturias á fer mon funeral.

Veniu, ombras aymadas á qui jo donguí vida,
entorn de mí apleguéuvos en nubolenchs estols,
cobriu ab vostres brassos ma testa enfredorida,
lo cant de despedida
donéume, rius y boscos, vergers y rossinyols.

Feume coixí, flors bellas que en mon jardí cresquereu,
en mitj de vostres cálzers, quan moren, vull morir,
estels que confidents de mos amors siguéreu
y vostra llum donguéreu
als ulls de ma estimada, veniume á despedir.

Y tú, arpa de mos cántichs, durant tant temps callada,
per la darrera volta te vull sobre mon cor;
jo arrancaré á tas cordas la última tonada,
ma veu enrogullada
pot dir adeu encare á mon benehit amor.

¡Oh! sí, estimada meva la verge Poesía
per qui vegí altrás terras, nous mons de llum voltats
ab qui á las flors parlava, ab qui 'ls espays seguía,
per qui los cants oía.
en las regions divinas dels benaventurats.

¡Adeu! tas blancas alas, com signe de dol, plega,
y dom á beurer l' aygua que vessa dels teus ulls,
deixa que lo meu llavi aixerreit la bega;
per ta espatlla desplega
ta hermosa cabellera, que vull besar sos rulls.

Vesme contant las diadas de ma passada historia
que allá hont tú parlas verge hi solen naixer flors;
per altres homes guarda tés cántigas de gloria,
á mí fesme memoria
de la epopeya eterna que arreu cantan los cors.

Y dígam lo que 's contan al caurer la rosada
los lliris y las dalias, las rosas y 'ls clavells,
per qué somriu la terra al llustrejar la albada,
per qué cap la vesprada
s' exalan més aromas y cantan més aucells.

Y quan en plechs de sombras arriba la nit bruna,
y'extén son vel d'estrellas la volta sideral,
descífram lo misteri que tanca un raig de lluna,
y cóntam una á una
historias que en sas alas ne du 'l flayrós mestral.

Relátam las llegendas que diu que en la singlera
canta 'l ponent quan gronxa lo vert plomall dels pins,
á la oriental balada de la gentil palmera,
que conta la olivera
de quan Jesús patia en mitj de sos botxins.

Y pórtam las aromas de pérstica plantada,
dels boscos de la Atlántida lo fresch hervey en fló:
y quan la primavera al mon siga tornada,
t' ho prech, oh Verge amada,
al peu ma tomba sembra rosas de Jericó.

Adeu... ma veu s' apaga, y avans la mort gelada
ab los seus dits no extenga sobre mos ulls un vel,
extenti tas alas blancas per última vegada,
y vola á ma estimada,
á dirli que per ella li guardo lloch al cel.

Es la tardor, ja cauhen las fullas del brancatje,
las orenetas deixan son niu en mon casal;
quan á bandadas tornen de son peregrinatje,
cercant un altre estatje
vindrán ab sas cantúrias á fer mon funeral.

SEBASTIÁ TRULLOL.

LA PRIMERA NIT DE NADAL

Lo firetayre de figuras de pessebre y de casetas de suro que vaig trobar las passadas festas de Nadal sota 'ls porxos de la Plassa Major, es de segur un bon home y un malíssim comerciant; nò entén lo seu negoci. No rebaixa ni un ral d' un portal de Bethlém, ni cinch céntims d' un pastoret, quan las personas grans ho regatejan; pero quan lo comprador es un nen y 'l nen se 'n va trist y mirant ab recansa als reys del Orient regatejats per son pare, llavors lo firetayre 'ls crida y fa en lo preu de sas majestats orientals tan forta rebaixa, que devegadas los dona á menos preu de lo que val lo trist pastoret que porta sa humil ofrena al Fillet de Maria.

Y com casi tots sos compradors son quitxalla, 'l comerciant avansa poch y 's pot dir que menja un dia per altre.

¿Per que, donchs, posa preu molt pujat á un Jesuset que s' está en lloch preferent de sa parada y no 'n rebaixa ni dos céntims, encara que li demanin ab llágrimas als ulls tots los nens que atravessan desde la plassa Major á la de Santa Creu?

Perque 'l firetayre te també una nena de set anys, y la nena está enamorada del Jesuset. Y se 'l mereix aquell amor. Entre tots los reys, ángels, verges, patriarcas y pastors de totas midas que forman l' assortit, cap sino aquella figureta de cartró mou

los brassos, obra la boca y diu «papá», «mamá», quan se li apreta la molla que te damunt del pit. Per aixó diu al cor de la noyeta quelcom que li interessa, y per aixó 'l firetayre se 'l fa pagar.

—Mira, Sidro, créume, dónal per las quatre pessetas que te 'n prometen,—li deya moltes vegadas la Pepa, la seva dona.

—Las firas passarán y 'ns quedarém ab lo Jesuset.

—No menja pas.

—Pero mentres tant, tampoch menjém nosaltres y som de carn y ossos.

—¡Li agrada tant á la noya! Y es'ella tan filla meva com ho pogan ser los altres de sos pares.

—Si 't fixas en aixó ja estás ben posat; los pobres no 'l podém tenir lo cor tendre ni viciar als fills.

—Vaja, no 'n rebaixo ni un ral; ja que la Joana se 'n porta aquest trastorn, just es que passí un bon Nadal ab peix y turrons.

Y la figura seguia en la parada.

*
* *

¿Cóm havia descubert lo Sidro la passió de sa filla per lo Jesuset?

Com tots los pares descubreixen los primers amors de sas fillas. Ellas mateixas ho fan entendre. La distracció, la tristesa, la desgana, 'l tant se me 'n dona de tot, las alegrías y las tristezas sobtadas, forman lo cuadro de senyals descubridoras de la primera malaltía de l' ánima.

Quan lo Sidro portá á casa 'ls objectes de la parada de Nadal, la Joana fixá tot seguit los ulls en aquella figura que li feya més goig que totes las altrás.

Quan l' endemá al matí la Pepa, al netejar las figuras, estirá 'l cordill del Jesuset y li feu moure 'ls brassos y las camas, la Joana, no feta á veure tal mecanisme y perfecció en las joguinas ab que son pare traficava, se sentí atreta per aquella figura ab moviment y vida de ser animat.

La nena no dormí pas aquella nit, preparant sa primera entremaliadura. S' aixecá tan bon punt se feu clar poch á poquet, y mentres sos pares reposavan encare de la fadiga del treball, se 'n aná á la taula de fusta blanca ahont hi havia las joguinas entre mitj de la costura de la seva mare y las micas que quedaren del últim sopar. Agafá la figura y estirá moltes vegadas lo cordill, gosant ab lo moviment de la joguina que obehia á sa voluntat.

Pero quan al estrenyer carinyosament contra son pit apretá sens volguer la molla y 'l Jesuset 's posá á dir «papá», «mamá», llavors sa sorpresa 's torná casi en por y son goig casi en éxtasis.

En aquell instant la Joana quedá del tot rendida y enamorada, com la donzella que per primer cop escolta revelacions d' amor.

Y boja, distreta, fora de sí, apretá moltes vegadas la figura, la que ab tant dir «papá» y «mamá» despertá á la Pepa.

—¡Malviate la noya! ¡Nos espatllará las joguinas! ¡Digas que torni á mirárselas tan sols!

La pobrissona fou desgraciada. La primera cita d' amagat, sa primera aventura, relliscada amorosa, li costá una bona pallissa de mans de sa mare.

No torná á tocar may més á la figura; pero mirársela... ¡no se la havia de mirar!

Tots los matins, al sortir lo Sidro cap á sa parada, la nena l' lensava á la figura una mirada trista, llarga, ofegada de pena; despedida sense paraulas, com la que 's dona al germá que 's allunya pera fer un viatge perillós, del que Deu sab si 'n tornarà.

Y tots los vespres, al entrar lo Sidro, sa filla l' esperava ab ansietat, y se n' hi anava morta de por, pera rébrel, fins al fosch corredor, entrada comú dels cuartos numerats de la casa de vehinat y després no 's separava d' ell mentres posava al damunt de la taula las joguinas pera contemplar allí al Jesuset á la mitja claror d' un rovellat quinqué de llauna.

La passió de la Joana creixia tant que no estava ja satisfeta de tenir lo Jesuset á casa, sino que desitjava seguirlo á tot arreu. S' ho va arreglar de manera que conseguí acompanyar á son pare quan sortia á recorrer son trevallós calvari de venedor de plassa.

¡Oh ingratitud dels afectes de dona, com te donas á conèixer desde la infantesa! No sortia pera acompanyar á son pare, sino pera acompanyar á son amor.

Y ¡oh cástich providencial de la ingratitud! Ahont la nena hi cercava un goig continuat, ne brollá una pena dolorosíssima: la de la gelosia. Perque cada vegada que un altre nen s'acostava á la parada y demanava 'l preu d' aquella figura y la agafava y li movia 'ls brassets y la feya parlar, la Joana sentia oprimírseli 'l cor; de primer cremada perque s' atrevian á posar las mans sobre son ídol, després esparverada de que poguessin endúrsel pera sempre.

La que li era més antipática de totes era una altra nena, com ella enamorada d' aquella joguina.

Li havia ja donat quatre embestidas en diferents tardes, y desde la segona no se la podia treure del pensament. Era la rival més seria, més constant y que més por feya á la Joana; sa tossuderia la esglayava.

Pero la senyora endolada que la acompanyava no arribá may á oferirne més que las quatre pessetas. Se quedá resignada la senyora, plorosa sa filla y esperansada la nostra quan sentí á dir que la figura era massa cara pera una pobre viuda.

¡Crudel egoisme de las passions! La Joana, que en tot era un ángel, ne tenia una alegria de que fossen viuda la mare y pobre la filla, desitjant que tingués igual desgracia tot lo mon, millor dit, tot lo mon infantil que va á la fira de Santa Creu.

Moltas tardes, casi be totes, lo Sidro malehia y la Pepa rondinava perque lo poch de lo venut no arribava pera sopar res calent. ¡Pero ab quina alegria sopava la noyeta son rosegó de pa sech, aprop del Jesuset, tornat per un dia més á sos amors! Sa boca era la única que allí barrejava 'l somriure ab las caixaladas. ¿Qué se n' hi 'n donava la fam, si li valia la presencia d' aquella figura?

Una nit sos pares, perseguits de més aprop per la necessitat, tractaren seriament de rebaixar fins á quatre pessetas lo preu de la joguina. La Joana 'ls va sentir y deixá son tros de pa.

—Menja, filla meva, menja,—li digué 'l Sidro consolantla. —O me 'n pagan los vint rals per lo Jesuset, ó tens Jesuset per tota la vida.

Y aquest fou lo punt en que 'l Sidro descobrí 'ls amors de

sa filla y resolgué no véndrels sino en lo preu que pera ell valian.

Pero la nit de Nadal s'acostava; ab ella las geladas, y la fam ajudava á refredar més encare aquella llar destortalada y aquells cossos mal vestits.

La vigilia de Nadal lo pare escalfava entre sas mans los peus balbs de sa filleta y la mare tancava ab petons (no podia ab res més) los badalls que la debilitat enviava á la boca d'aquell ángel.

—Vaja, vésten al llit, filleta,—digué 'l Sidro;—demá soparém y al braser hi tindréu caliu.

La Joana tenia set anys, y dels set no havia sopat en la nit de Nadal, mes que un, lo primer quan mamava, y aixó porque sopá en los pits de la mare, fonts que may s'estroncan porque afluheixen de la deu constant del amor matern. Los sis Nadals passats havian transcorregut en la casa, com solen passar en la casa del pobre sense pá, aliment present del cos, y lo que es pitjor encare sense esperansa, aliment del esperit que l'entreté y conforta en las necessitats.

Era, donchs, la primera nit de Nadal que no anava á ser dolenta pera la Joana, qual inteligencia comensava á clarejar y á veurer la llum trencada, la foscó y 'l buyt de la vida pobre.

Per aixó, justament, lo Sidro desitjava; ab més ánsia celebrar aquella nit, com á revenja de las passadas.

* * *

Lo Sidro torná á casa á las sis de la tarde. La Joana se'n hi aná, com sempre pera rébrer-lo pero no baixá la escala. Lo Sidro, la pujava també molt més apoch apoch que las altrás vegadas. Cap dels dos se donava ánsia, com si temessin la filla de la arribada del pare y 'l pare de la rebuda de la filla.

Portava un cistell ple de provisions. Peix fregit, un bon tros de bacallá, una ampolla de vi, admetllas ensucradas y fins mitj kilo de turrons. Ademés, lo carbó que calia pera es-

calfar lo sopar y donar calor al cuarto. La Pepa posá má á la feyna, mentres lo Sidro caragolava un cigarret, perque ab lo venut n' hi va haver fins per tabaco. La Joana ajudava á encendrer lo carbó en lo gibrell que havia de servir de fogó y després de braser. Y com la atenció y la mirada de la noya estavan més en las joguinas, que en lo foch, tota distreta 's cremá duas vegadas las mans al ventar ab lo cartró qui li servia de manxa.

—¿Y quán n' has tret—preguntá la Pepa.

—Tot quant ne podía treurer. Lo que he gastat á plassa y aquestos deu rals: total cuarenta.

Los ulls de la Pepa s' alegraren veyent al seu davant dos dias de pá assegurat. La Joana, al revés, s' entrísí sense saber perquè, veyent tant diner plegat. Estavan ja calentas las viandas, extés al demunt de la taula un drap tot foradat que feya d' estovallas y al seu demunt la cassola ab las fumejants sopas d' admetlla, recullida en lo café ahont lo Sidro venía mistos avans de casarse.

Res faltava pera solemnisar per primera vegada la nit de Nadal.

—¿Y haurás venut molta cosa pera arregar los cuarenta rals?

Sols me queda un pessebre, tres panderos y algunas figuretas.

—¿Quínas son, pare?—preguntá ab por la Joana, deixant en sospés la caixalada que s' anava á ficar á la boca.

—Donchs me quedan alguns pastorets, dos ángels, un Sant Joseph...

La Joana no respirava pera millor escoltar. Lo Sidro continuá citant, cada cop més apoch apoch.

—Dos bous del portal y un Jesuset.

—¿Un Jesuset?—digué la Joana, ja respirant.

—Sí; 'l petit de fanch.

—¿Y 'l meu? Lo que parlava.

—Lo nostre—se l' han endut. ¡Pero l' han pagat be! Vintidos rals. ¿Ves, sino, com hauría fet tant diner?

—¿Se l' endugué la nena del vestit negre? Ja m' ho temía jo.

—Aqueixa. ¡Y que contenta se 'n ha anat ab ell!

La Joana abaixá tot seguit los ulls y la má que portava á la

boca y no 'ls aixecá més en tota aquella nit. Los pares menjavan ab la delitosa gana d' un llarch dejuni.

Filla, menja, menja; avuy que n' hi ha forsa.

Y la Joana seguía sense obrir la boca ni pera menjar ni pera parlar.

—¿Qué tens noya?

—Res.

—¿No tens gana?

—Aixó; no tinch gana.

—Pero, ¿per qué?

La Joana no contestava.

Aném, parla y no 'ns amohinis més.

—¡Se me n' han endut al meu Jesuset; al meu!

—¿Y aixó 't treu la gana?

—¿Mare que 'n tindriau si se us haguessin endut á ne mi?

La Pepa no convensuda per la rahó, pero sí ferida pel sentiment, deixá també en lo plat lo tros de peix que menjava.

—¡Vaja!—digué lo Sidro al adonarsen.—¿Es que aneu á donarme una dolenta nit de Nadal.

—Jo no hi puch fer més—contestá la Joana, més afligida per l' enuig de son pare.

—La noya te rahó. Si á nosaltres nos passés lo que á n' ella.

Lo bon Sidro se quedá un instant ab los ulls fixos, després ab la forquilla sospesa, acabant pera deixarla també en lo plat.

—¡Aném!—digué—que se 'ns ha llevat á tots la gana.

Y aixecantse de la taula aná á asseurers á la vora del foch.

Y aixís se va quedar per aquella nit lo sopar tan saborejat avans y tan esperat en las horas de privació.

La primera nit de Nadal va ésser tan dolenta com las altres, porque la desgracia enemiga, te pera trobarnos més enginy que nosaltres pera fugir d' ella.

Si tením gana 'ns pren lo sopar y si tením sopar nos treu la gana.

*
*
*

La Joana envejava á la noya vencedora. Si aixís com es cega tingués ulls la enveja, ¡quántas vegadas s' entornaria en-
rera, desilusionada per sa falta de rahó!

La historia de la rival de la Joana era una altra historia; pero las duas tan iguals que semblavan bessonas. Las noyas tenían los mateixos anys y podían contar las mateixas penali-
tats. Una mostrava sa miseria en lo recambró de la pobresa declarada; l' altra la dissimulava en lo recó de la pobresa ver-
gonyant. Si aquell sopar era pera la Joana 'l primer sopar de Nadal, aquella figura era pera sa rival la primera joguina de Pascuas. Estava l' una enamorada d' un Jesuset que li fugia; estava l' altra enamorada d' una figura que no podía comprar y fins en aqueix desitj incomplert hi havia conjunció, porque totas duas estimavan al mateix objecte.

La rival de la Joana havia arribat al mon casi lo mateix dia que 'l deixava 'l seu pare, empleat de baixa categoria que consumí en sa última malaltía, la darrera tassa de substan-
ció de caldo de casa seva. Desde allavors entrá en ella la fam-
quieta que no mata en un dia, mes que va furgant sempre.

La filla no sabia encare quin gust tenían los turrons, y la mare ja ni se 'n recordava.

Aquest Nadal anava á festejarse per excepció, á costa d' uns quants rals que la mare havia anat estalviant á sas raquí-
ticas pagas de viuda.

Pero la noya enamorada de la joguina, suplicá per ella; darrera dels prechs no atesos, vingué la tristesa, ab la tristesa las llágrimas y ab las llágrimas... lo que ve sempre que ploran los sers petits, qual forsa irresistible está justament en sa de-
bilitat. Lo bon seny fou vensut per l' amor de mare, y segons s' acostuma en tota derrota disputada, las condicions foren més dures, porque la pobre viuda tingué de pagar vintidos rals per lo que avans n' hi hauría costat vint.

¡Qué contenta torná la noyeta ab son Jesuset als brassos!

¡Quína nit de caricias la nit de Nadal, la primera nit de Nadal que arribava ab un desitj complet y una joguina á son gust.

.....Pero 'ls vint rals que quedaren del estalvi no arribaren pera 'ls turrons desitjats y 's tingué de passar la nit ab una migrada sopa y unas quantas pastas d' humil confitería.

*
* *

¿Qué s' haurían dit d' aquellas duas ánimas ignoscents si 's trobessin al costat de sa desitjada joguina?

¿Qué no haurían après en aquella llissó més clara que las que ensenyan á estudi?

¡Desgraciada imperfecció de la vida! Qui te joguina no te sopar y qui te sopar no te joguina que 's mogui y que enra-honi.

Que 's digui ara quína d' aqueixas duas mares s' estimava més y de millor manera á la seva filla: si la que pera donarli sopar li va vendre l' ánima, ó lo que pera donarli l' ánima la va deixar sense sopar.

EUGENI SELLES.

LOS BOLQUÉS

(TRADUCCIÓ LLIURE DEL FRANCÉS)

A dintre d' una golfa que 'l sol no hi brilla gayre
dona y marit s' hi troban ab forsa disputant.
Ell fent la matinada cová sa borratxera
aburrit despertantse, descontent y brutal.

Han ja tocat las dotze, las dotze del mitjdia,
los bons obrers á eixa hora se 'n van á reposar
y ell desesperesintse, ab veu ayguarentosa
demana que depressa li donguin lo dinar.

La dona ha tingut feyna, s' ha descuydat de l' hora;
la casa está en desordre. Tot, tot desarreglat;
y 'l marit, lo culpable, la renya, l' acrimina
y per rahó tenirne no para de cridar:

—¿Qué has fet? d'ahónt vens? respónme... Sospito d'una dona
que tot lo dia es fora deixantme abandonat.

—¡Trevall vinch de buscarnel! Mentres tu tabernejas
lo menester s' acaba; á casa no hi ha pa.

—Jo faig lo que m' agrada.

—Donchs jo també vuy ferho,

—Jó vuy lo que apeteixo.

—Donchs jo voldré 'l que 'm plau.

—Miserable! Y de prompte injurias, amenassas
tot lo que la miseria inspira als cors agriats;
lo greu de las disbauxas, lo pervenir tot negre
y las perdudas horas de sa felicitat!

Mes l' home repensantse:

—Per qué tanta cridoria?

N' estich tip, ¡nit y dia estarse disputant!

y aixó ja dura massa, me cansa, 'm desespera!

¡Ja fem bona parella! ¡Bon parell d' estadants!

Cregas que lo que 'm passa me fa aborrrir la vida!

Aquesta negre golfa ni mica no'm' atrau.

¡Malehit aquell dia que vaig vení' á llogarla,

¡Malehit!...

Respon ella:

—Entesos, prou n' hi ha.

Doncas be! separem-nos.

—No vuy pas altra cosa.

Quín modo de migrarse, no ho trobas?

—Es veritat.

—Quín sufrir. —Quína pena! —Avuy per fi s' acaba.

—Sols una cosa sento: no haverho fet avans.

Vesten donchs! ella díuli cansada y abatuda,
déixam á n' á mi lliure, guarda ta llibertat.

He trevallat fins massa per mantenir tos vicis;

tinch mos dits, tinch ma vista y 'm sabré alimentar.

Ja ets lliure, corra, vesten. Los teus amichs t' esperan;

vesten á la taberna, vesten á emborratxar

pero quan la nit vingui y ja caminis d' esma

no t' obriré la porta! ¡Borratxo! no entrarás.

—Está be; mes comprenne que no puch pas deixarte los mobles de ma casa y tot lo que aquí hi ha. Partimsho desseguida. Soch l' amo.

—Tu, tu l' amo?
Quan jo d' economías los vaig anar comprant.

¡Oh pobre y vell moblatje que meu me 'l figurava, com jo me 'l conservava ningú 'l conservarà. Ja que tu ho vols, partims'ho. Depressa, desseguida, res de tu necessito, per mi ja ets un estrany.

Miráulos, sospesantne los mobles, la vaixela. Ab la pressa que 's donan la suor del front los cau, la febre de ser lliure á ne 'l marit aña, y pressurós ja fica la má á cada calaix.

La tasca va cumplintse d' infamia y sacrilegi. Per sobre 'l llit, per terra, tot ho va apilotant. Ay! tot está en desordre dintre la trista golf a ahont l' amor un dia hi hauria dut la pau.

Arreu desgavell regna. la confusió, 'l desori...
—Pren aixó, jo alló altre.

—Tu aquell got, jo aquest plat...
Y febrils, neguitosos, sos mobles arrancantse fan lo divorci pobre que la lley no veu may.

La partició finia; lo dia trist y negre omplía de tristesa treball tan irritant. De sobte l' obrer mira al fons d' una capseta y palpa un plech de roba, tot vell, tot matxucat.

Qué es?—diu.—¿Es roba blanca que deixo abandonada? Bolqués? Una gorreta? un vestidet d' infant? No més ab una ullada tots dos reconegueren aquell paquetde roba polsós de mesos, d' anys.

Y s' aturan sorpresos, sense trobar paraulas;
son cor com algun dia sembla que ha bategat.
Sa filla en una estona reveuhen tal com era,
ab sa gorreta blanca... ¡L' última que portá!

—Es meu, jo vuy guardarho! diu l' home ja prenentlo.

—Jamay, nó vuy donártel! diu ella mitj plorant.

So jo la qui va ferlo, so jo qui va brodarlo.

—Jo 'l vuy.

—No, no te 'l dono; pera mi l' he guardat.

Tot podrás emportarho, mentres que á ne mi 'm deixis
los bolqués de ma filla per poguerlos besar.
Perque, oh Deu, á la nena ara me la recordas!
Ay! Des que va morirsem per mi tot ha cambiat.

Y d' esma, tremolava, depressa recullía
los objectes que l' home anava arreglerant
y tota conmoguda, pobreta, murmurava:
—Ara ja ha passat l' hora, ara ja es massa tard!

—Qué dius que ha passat l' hora? N' estás tu ben segura
diu l' home no poguentne son plor dissimular,
lo que hem intentat ara la nena nos ho priva;
no hem de tocar la capsa, jo te la vuy deixar.

¿Vols perdonarme? diu! Jo no puch pas anármen.
S' assenta. De sos párpres lo plor va degotant.
Ella corra y se 'l mira:

—Ploras? ta ma tremola
y tots dos, ab tendresa: No 'ns separarém may!

J. NEGRE Y FARIGOLA.

AVANT

Assentat en lo sorral
una barca contemplava
que mar en dintre bregava
ab un desfet temporal.

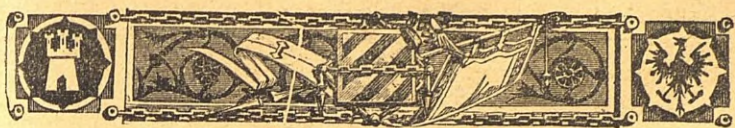
Si una onada la embestia
y per estribor la ajeya,
en mil ruixims la desfeya
y d'escuma 's revestia.

Lo rumbo sense variar
ja s' elevava alterosa;
ja semblava que, furiosa,
se la engolia la mar.

Y entre esculls passant serena,
vencedora entrá á la rada,
ferma la escota, vinclada
pel mitjorn la llarga entena.

Si tot catalá que pensa
de la patria en la dissort
brega aixís, sense temensa,
la nau de la renaixensa
arribará á segur port.

JOSEPH CORTILS y VIETA.

¡Cóm t' anyoro, patria aymada,
tant temps de ton sí allunyat!
En mitj de tanta gentada
sols hi trobo soletat.

Aquell cel de primavera
sempre tan pur y tan bell;
aquella platja riallera
com uns llavis de clavell;

aquellas jolius cantadas
tan rublertas de dolsor;
aquellas bellas vespradas
companyonas del amor.

Aquells rius que serpentejan
pel mitj de boscos de pins,
y las fonts que remorejan
entre orenga y romanins.

Tot ho recorda ma pensa
y tot ho remembra 'l cor
desde aqueixa plana inmensa
ahont hi neix lo desconhort.

Aquí per ma desventura
ni un bosch s' hi veu, ni una font;
tot fa olor de sepultura,
aixó es viure en altre mon.

Per tot gent desconeguda,
nou llenguatge arreu se sent;
are sí, patria volguda,
sé lo que es l' anyorament.

JAUME NOVELLAS DE MOLINS.

LO QUE PENSAVA 'EN JANOT

EN Paco y en Ricardo eran dos amichs; elegants, molt de moda, es á dir, d' aixó que 'n diuben de la *hig-life*. Heus aquí que un dematí dematinet isqueren los dos de casa seva molt ben equiparats, y cap á la estació del ferro-carril.

Anavan á cassar, pero lluny, ben lluny, allí ahont poguessen trobar molta cassa, més que fos ab perill, que por no 'ls feyan singleras ni mals camins, aixís com tampoch cap faristela. Aixó sí, ho duyan tot tan á punt que no hi havia més que veure: botinas ben justetas (dech dir que 'ls hi agradava tenir lo peu bufó) de xarol, calsons de cuyro per un cas que algun llop ó 'l gos d' alguna masía 'ls mossegués las camas, pantalons ben ajustats y una bruseta curta com la dels noys del Hospici, cenyida al cos ab un cinturó de cuyro que 'ls hi ben agarrotava, perque 'ls hi agradava tenirlo prim, una gorra al cap ab la seva corresponent *clatellera* blanca, pera no torrar-se 'l clatell; aixís mateix enguantadas las mans perque 'l sol no las hi tornés morenas, lo sarró penjat á un costat y la escopeta atravessada á la esquena, y véuslos aquí que junt ab un pot de carn Liebig pujan al tren y emprenen la gran expedició.

Per desgracia, 'l dia que havia comensat seré y radiant anava embolicantse tant que quan foren al lloch de parada uns nuvolots negres y espessos tapavan per complert lo sol. Endavant; que farém, que no farém, per fi tingueren l' inmens valor d' anar á probar fortuna y bosch en dins, bosch en dins, anaren en busca de cassa pera poderli tirar, pero no lograren trobar més que un gran xáfeh que 'ls deixá fets uns peixos.

Ells prou buscavan una casa ahont aixoplugarse, pero ca, no n' hi havia de fetas.

—Ay pobres de nosaltres, deya l' un; ara sí que estém perduts. No veig camí ni carrera, estich moll com una sopa y 'm temo que d' aqueixa feta tindré d' anar als banys de Caldas.

—No me 'n parlis, responia l' altre; jo ja 'm sento dolor á la cama y tinch una debilitat que ni dret me puch tenir.

—Donchs qué farém?

—No ho sé; só perdut ben be l' esma, com si fos á un laberinto.

Y 'ls dos senyorets, aquí caych, aquí m' aixeco, bruts y enfangats fins á la nou del coll, perduda ben be l' esma y sense gens de práctica d' aquells indrets y ab por d' estimbarse, no gosavan ni gayre be podian donar un pas.

Tristos y desconsolats, enrogallats de tant cridar sense que ningú 'ls sentís, se sentaren demunt d' unas pedras, aconsolats de morir en l' abandono.

Mes la mort no 'ls volia á tan poca costa. Aixís es que á la tarde brillá al cel l' esplendent Arch de Sant Martí, que diu que si surt

al dematí, la pluja ja es aquí;
sí á la tarde, ja es passada.

La esperansa alentá 'l cor dels dos *cassadors* y empengueren via á la hermosa llum del sol que bellament brillava en la alta volta adiamantant damunt las fullas las gotas de la passada pluja.

Pero, ni per aquestas. No trobavan la direcció y no feyan sino donar voltas en un círcul viciós. De cassa, ni se 'n parlava; cada relliscada cantava 'l misteri, los peus apretats dins las botinas los hi feyan veure la padrina, y mentres tant la nit se

‘ls venia á sobre. ¡Ay, quín esporuguiment! Are si que anava á risch de que no hi valguessen los calsons de cuyro y de que sas camas y tot lo seu cos passessen á servir de sopar á algun llop ó altra bestia per l’ estil.

Sobte, y van respirar, sentiren lo toch d’ un fluviol; se posaren las duas mans á la boca fent embut, y després de dir baixet á la una, á las duas y á las tres, cridaren ab sa veu de dejuni tots dos á un temps:

—Assistencia, asistencia!

Un noy d’ uns deu anys aparegué corrents tenint encara ‘l fluviol á la má, mes al véurels quedá tot sobtat y com si l’ haguessen clavat en terra, ab un pam d’ ulls y boca oberta.

—¿D’ ahónt ets? ¿No hi ha cap casa per aquí pera recullirnos?

Lo baylet tot confós volgué respondre, mes de sa boca no sortian més que monosílabos.

—¿Que ets imbécil, que no entens lo que ‘t preguntém, ó ets mut, que no sabs respondre?

—No, no, senyor, digué ell tot astorat

—Per acabar, tu deus viure en alguna casa y aqueixa no deu ser lluny; donchs acompányanshi.

—No, no puch encara, porque no es hora de tancar.

—Y qué, hora de tancar y de no tancar, ¿es que aquí son primer las bestias que las personas? ¿No veus com estém? Bona fora que ‘ns tinguessém d’ estar aquí fins que á tas bestias las hi donés la gana! Passa endavant y guía.

Lo baylet, tot aturdit de que un altre que no fos l’ amo ‘l manés, mes sense gosar á contradir, juntá ‘ls porchs y emprengué ‘l camí de la masía.

—Vaya un xicot més imbécil! anavan dihent los dos senyorets. Si ‘s crien pitjor que bestias. Ja li ensenyarém nosaltres com se tracta á las personas.

A tot aixó arribaren á una casa de pagés, y ‘l porquer contá á la mestressa ‘l cas que li havia esdevingut; la bona dona ‘ls feu entrar desseguida, y al véurels tan mullats los hi oferí la millor roba de son marit y de son fill, sos mitjons, sas espadenyas y sas millors camisas, que si be no eran d’ holanda en cambi eran netas y ben arregladas, ab una bona olor de bogada, y totas las demás robas que havian de menester, los hi encengué un bon foc á la llar y ‘ls hi prepará un sopar de lo millor que sapigué.

A pesar de la gana que tenian no ho trobaren tot á punt: lo caldo Liebig no estava ben fet. Ja saber, com aquella dona vivia en un recó de mon y no sabia res, es á dir, no era gayre civilisada, no tenia res d' estrany; lo pa moreno no 'ls hi agradava y no se 'l menjavan més que per forsa, y tot lo demés aixís. La pobre dona no sabia qué fer més pera acontentarlos.

Mentres tant havian arribat los homes del treball: en Pere l' amo, en Joseph son fill y en Janot lo mosso, un minyó sapat y alt, mes un xich curt de gambals. Tots plegats s' assegueren al vol de la llar, lo baylet ab las mans damunt los jonolls y mirant ab la boca oberta als dos forasters, lo que li valia de tant en tant un crit del amo porque 's descuydava de tirar llenya al foch, mentres la mestressa tota atrafegada anava y venia fent lo sopar y parant la taula pera 'ls homes, y en Janot tot eran orellas pera sentir lo que deyan los hostes.

Aquets feyan gala, sens dubte pera enlluhernar á aquells *imbécils*, de todas las ximpleras que pera ells eran de personas de *mon* y de *bon to*.

Se queixavan també de que en los boscos no hi hagués camins ben arreglats, lo que havia sigut causa de que se 'ls hi fessen malbé 'ls peus.

Lo bo d' en Janot al sentir aixó mirá las botinas de xarol que havian posat á aixugar prop del foch, y pensá que á ell també se li haurian malmés los peus ab aquell calsat.

Sens dubte pel cansament, si no fos per la costum, los dos cassadors tiraren lo cos endarrera en l' ascó y quedaren mitj ajassats, lo que causá gran estranyesa al mosso, que no creya que aquella posició s' estilés á ciutat; al cap d' un xich posaren lo peu dret sobre 'l genoll esquer y comensaren de tocarse també ab gran admiració del minyó, que no hauria dit may que 'ls senyors gastessin semblants estils y menos se sabia avenir encare de sentirlos fer mals abaranyes de tot lo que ab tanta cordialitat los oferian, que per cert era lo millor que á la casa hi havia. Per més que fos costum de ciutat, no li semblava be.

Tal vegada 'l seu caletre tan curt, no ho capia prou. Mentres estava en aqueixas reflexions sentí que un d' ells cridava:

—Paco, Paco.

—Será 'l gos que deuen dur per anar á cassar, pensá en Janot; mes ab gran sorpresa vegé que no era cap gos, sino un d' ells que s' havia alsat y l' altre 'l cridava.

Quin rediantre de noms s'estilan á ciutat, pensava ell; ningú hauria dit sino que era nom del gos. ¿Y aquest sant es al cel? No he sentit may que 'l senyor rector lo digués al anomenar los sants de la setmana.

Mes una altra cosa 'l vingué á treure d'aqueixas reflexions: lo Paco, ab un ayre tot desdenyós y seguint una conversa que tenia ab son company, acabava de dir:

—Jo ja ho vaig dir al *papá*; ets un ximple y no farás may més que brutalitats.

En Janot s'agafá l'orella per la part de dalt ab la punta dels dits, y se la sacudí fortament pera espabilarla, puig creya no haver entés be.

La conversa aná seguint y al cap d'una estona en pobre Janot torná á mortificar sa pobre orella creyent altra volta no haver comprés.

Papá, papá, 's deya ell tot baix, aixó vol dir pare, no hi ha dupte. Vamos, á mi m'agrada molt més pare que papá, pero vamos, á ciutat be ho sabrán més que aquí lo que está be. Deu estar millor papá, potser si, pero y aquest mal modo ab que lo tractan al papá, si fa no fa lo mateix que jo tracto al porquer, y lo que es aixó sí, que per curt que sia 'l meu capir no 'm donarán entenent que estiga be ¡vaja uns estils que usen los *senyors*.

A tot aixó encengueren las lllums y en Pere y la mestressa acompanyaren als seus hostes á la cambra, que era la seva propia y que la pobre dona havia arreglat ab lo bo y millor que tenia. En quant á ells anaren á dormir al cuarto del mosso, y aquest y 'l porquer á la pallissa. En Joseph que també tenia son llit en la cambra d'aqueixos últims, s'ajegué demunt del ascon.

L'endemá quan lo sol ja era un xich alt se llevaren nostres dos cassadors cruixits y capolats per las fadigas del dia avans y per lo dur que era 'l llit. En Janot y 'l porquer no ho entenían, ¿lo llit dels amos diu? si feya quatre dias que havían mudat la palla de la márfega! qué haurían dit si haguesin hagut de dormir á la pallissa que en aquell temps ab prou feynas hi havia palla! y no obstant ells havían passat tota la nit ab un son.

La mestressa tota avergonyida de no tenir cosa millor pera oferirlos hi, los hi serví l'esmorzar. Lo pobre pa moreno va pagar allavors la festa. Qué cosas li varen trobar!

—No sé com vos lo podeu menjar, deyan á la pobre dona.

—Puig jo ben bó que 'l trobo, digué ella, y cada dia dono gracias á Deu de tenirlo, quan penso que hi ha tanta gent que 'n tenen falta ó que no 'n tenen gens.

—Y á mi tan bo que 'm sab, pensava en Janot; y que desgraciats son los senyors de ciutat que res los hi agrada y en lloch están be.

En aquest instant entrá en Pere.

—Janot, digué dirigintse al mosso, aquets senyors voldrían veure si 's pot trobar algun cap de cassa; vejas á ca'n Pella-canyas ó á cal Tirabuquet, á la Roca. En fi, ves á veure en un lloch ó altre si pots trobar alguna cosa.

—Si, aixó es, digué en Paco; pagant lo que sia porta tot lo que trobis, com més millor.

En Janot se calsá las espardenyas, se tirá enrera la barretina, agafá un bastó y ala ala emprengué 'l camí en busca de perdius.

Quan torná era ja més de mitjdia, puig las casas ahont vanar, eran ben distants l' una de l' altra. Aixó sí, venía ben carregat, quatre perdius, una grossa llebra y no sé si alguna cosa més.

—Corra, li digué la mestressa, dina ab una esgarrapada que has d' acompanyar als senyors.

En Janot omplí un plat negre d' escudella, se 'l posá demunt de la palma de la má esquerra y ab la dreta enriestrá la cullera, fentla passar ab una rapidesa assombrosa del plat á la boca, y de la boca al plat. Quan estigué llest passá las lligadas camas de la llebra pel bastó, y aixís mateix las de las perdius; y apoyantlo en sa espatlla, de manera que tota la cassa penjava pel darrera, ell lo aguantava pel davant. Y tirantse altra volta la barretina á la esquena, cosa que 's veu que feya sempre que anava de camí, alo, alo, alo, emprengué vía seguit dels forasters.

Aquets al despedirse de la mestressa li preguntaren qué es lo que li havían de donar.

—Jo no ho so fet per cap interés, respongué ella, no ho so fet mes que per ajudar al que ajuda ha de menester.

—Be be, pero nosaltres ho volém pagar, aquí teniu un parell de pessetas, digueren ells, deixant una moneda demunt de la taula.

—Felís viatge, digué la mestressa.

En Janot feya vía, feya vía ab sas llargas camas sense adornar-se que havia passat endavant dels senyors y que aquets anavan quedant enrera, enrera á causa de las moltes relliscadas que donavan y de lo dolent de son calsat, puig al matí quan anaren per posarse las botinas las trobaren tan restretas á causa de la mullada del dia avans y d' haverse aixugat al foch, que no hi hagué medi de ficárselas y com no volíen anar ab espartenyas ni tampoch los hi veníen bé las d' en Pere, no tingueren més remey que obrir las botas, ab lo que anavan que no cal dirho.

—¡Eh! Janot, cridaren tement perdrel de vista. Vina aquí animal, vols que 'ns torném á perdre? Per qué 't creus que has vingut?

En Janot torná enrera y 's posá al seu detrás disposat á seguir lo seu pas.

—Cóm rediantre volen caminar bé, se deya ell; jo no podria donar un pas ab aquest calsat; millor aniría descals. Y que son desgraciats los senyors, afegia al veurels á cada pas fer una cortesia; ni saben caminar; no saben jeure sino ab un llit que no sé com deu ser, puig no troban bó 'l del amo, ni troban cap menjar al seu gust, y fan befas del pá que Deu n' hi dó. Heus aquí que tant bon punt ixen de casa ja pateixen. Deu me conservi tal com soch que al menos per tot arreu ahont vaig estich bé y menjo de gust, y si 'm donan pá blanch, quina festa major! y si dormo á la pallissa no 'm cruixeixo 'ls ossos y 'm llevo més trempat que unas Pascuas, y no m' haig de posar aquest pedás blanch al clatell porque no me 'l torri 'l sol, encara que crech que també tenen por de l' ombra porque ahir vespre encara 'l duyan. ¡Ay pobrets si haguessin d' anar de nits com fem nosaltres, ó si haguessin de segar ó batre ab los raigs del sol, cómo ho farían!

Y tantost á en Janot li escapá 'l riurer al figurársels al mitj de l' era ó ab la fals á la má. Sort que no tots los senyors son aixís, porque, vamos, lo fill del amo y son cosí son ben aixerits. Per aixó Deu me conservi tal com soch, que millor estich ara que essent senyor.

Per fi, després de tres horas llargas, allí ahont en Janot n' hi hauria estat poch més d' una, arribaren á la estació ab gran alegría dels expedicionaris que semblá que respiravan:

y allí, davant de la gent que s'esperava, ab ayre d'autoritat y protecció despediren á en Janot; per lo que la gent se figurá si sería 'l masover. Aquest emprengué 'l retorn á casa seva pensant si sería estil á ciutat lo no dir grans mercés ó visqueu molts anys, després d'haver rebut un servey.

Aquell mateix vespre arribaren los expedicionaris cadascú á casa seva. Lo pare d'en Paco s'estava repantigat en un silló voltat de quatre ó cinch amichs, de la seva dona donya Lopita y d'unas sevas amigas, quan entrá 'l minyó ab los dos parells de perdius.

—Ola *joven*, digué 'l pare mirant satisfet á son fill per darrera dels vidres dels lentes, cóm ha anat aixó?

—Oh perfectament, digué en Paco llensant las perdius demunt de la taula.

—Donya Lopita hi corregué, ¿y tu las has cassadas?

—¡Vaya! prou m'ha costat, figuréuvos que feya un plou-rer d'alló, d'alló, pero jo no m'espanto de poca cosa, quan surto per cassa, no m'adono de res.

—Ay! si hi te una afició boja, jo sempre tremolo, perque com no mira res, un dia pendrá mal. Ara mateix ab lo temps que va fer ahir podía agafar un dolor, digué sa mare.

—Ca, no tingas por mamá, com que un ja está en movi-ment.

• Y com va ésser aixó, com va ésser? Esplicat, digué 'l pare.

—Figúrat que arribém á un bosch feréstech, espés, feya mitja por, nos fiquém á dins y l'Ernest va en busca d'algu-na llebra.

—Y la va trobar?

—Ja ho crech, jo 'l deixo perque tinch més afició á las perdius, m'endinsó pel bosch y 'n veig una ramada, las apunto, y pam, me 'n quedan duas al seti.

—Caramba, diguéren los senyors.

—Oh si, ell ja se sab, respongué 'l pare tot satisfet, en ve-yentne una no li escapa, las persegueix que es un contento.

Jo que las agafo, seguí ell, y corrents empayto las altrás, pero francament, alló sí que es pesat, vaig tenir de saltar mar-ges y barranchs, no sé com no vaig estimbarme, y á tot aixó ab la pluja á la esquena. Pero jo no estava per cedir. Al últim las torno á trobar, y pam, me 'n cau una altra; torno á corre altra vegada y ellas á fugir, y tot aixó ab la pluja. En fí que

m' hi vaig veure negre, pero ab tot vaig lograr matar la quarta quan ja ab prou feynas s' hi veyá.

—Vamos, es massa temerari, murmurá una senyora.

—Ja ho dich jo, feu sa mare, pero res! Deu fassa que algun dia no pagui tanta imprudencia.

—Y á la nit, ahón dormíreu? preguntá 'l pare ab son gran ayre de satisfacció.

—Calla, no me 'n parlis, anárem á parar á una casa, no heu vist res igual: destarlada, bruta, una gent com bestiolas... una desgracia.

—Ah, si, digué una senyora que 's creya que feya fi lo trobar tot lo d' aquí dolent y bó tot lo de fora; sí, lo que es aquí no 's pot anar. Al extranger, allí sí que tot está be. Vostés veurán las casas de pagés tan netas y ben arregladas que dona gust y una gent tan fina y agradable.

Y la conversa prengué d' aqueix fil pera anar desacreditant á Espanya en qual treball tots hi prengueren part; mes jo estich pera mí que si en Janot hi hagués sigut, hauría pensat, que aquesta gent tan bruta y tan bestiola, havían cumplert un precepte sant y humanitari, com era lo de recullir al perdut viandant, y que en cambi, ells, la gent fina y ben educada, bescantavan als que 'ls havían afavorit.

MARIA DE BELL-LLOCH.

REDEMPCIÓ

PREMIADA AB LA LIRA DE PLATA Y OR EN LO CERTÁMEN GRACIENSE DE 1878

I

En jorn de llum puríssima, serena,
de Bethsaida al bell cim de la montanya,
lo Rey de reys ab tosca vestidura,
y apoyant sobre rochs la nua planta,

á los fills de Israel y de Judea
sospesos te del foch de sa paraula,
de la que brollan com grapats d'estrellas
d'amor y caritat las llevors santas.

«Quants al cel—los hi diu—pujar voldríau,
»desterreu lluny del cor odi y venjansa,
»retorneu be per mal, y dels que ploran
»aixugueu ab amor las tristes llágrimas.

»Y resignats sofriu dols y pobresa,
»si lo mon ab son feix heu de creuharne;
»miréume á mí: lo Rey de cels y terra
»no te tan sols ni pedra hont recolzarse.

»Y á regir vinch sens ceptre ni corona
»los pobles y ciutats; sols ma paraula,
»la santa lley de la virtut més ferma,
»y amor y humilitat tenint per armas.»

Aixís ab dolsa senzillesa explica
Jesucrist sa missió de benhauransa,
y ab goig se sent lo poble que l' escolta,
de las tenebras á la llum renaixer.

II

Magestuós per l' espay regna 'l silenci,
en tant que á la ciutat Jesús devalla.
Tots son pas han seguit; sols una dona
absorta s' ha quedat dalt la montanya.

Jamay, jamay bellesa més perfecta
pot la creadora pensa imaginarla.
Ni jamay ab l' encís que descobreixen
los raigs fascinadors de sa mirada.

Mes tal es la expressió que en ella 's pinta,
tal la severa magestat que guarda,
tals sas esbeltas formas, que 's creuria
serne de Fidias modelada estàtua.

Fixos al cel los ulls, pareix que 'ls núvols
ab gran desconegut poder traspasa,
y que del Regne d' immortals delícias
dítxosa ovira la serena calma.

Mes de sobte en la vil pols de la terra
 ab extranya expressió la vista clava,
 y pareix que la espantan y la admiran
 de sos peus las riquíssimas sandalias.

Toca las perlas que en son bras s' enrotllan
 y las que en l' or de son cabell s' enllassan,
 y, sens vel, descobert son pit contempla
 y esglayada ab sas mans cubreix sa cara.

Pausat repós á son entorn hi regna:
 tan sols lo tebi oreig batent sas alas,
 de las superbas y gegants palmeras
 balanceja atrevit las verdas brancas.

Y corren, corren las pausadas horas,
 son rostre créman sas ardentas llágrimas,
 y fins los rochs pareix que s' estremeixen
 al trist gemech que de son pit esclata.

Ab má segura las preuhadas joyas,
 ab horror del torrent al fons las llansa,
 y, al brillejar del sol la llum darrera,
 de rubor folla, á la ciutat devalla...

. . . . .

¿La flor hermosa que sas fullas plega
 per la cremor del sol enmustiada,
 podrá 'l raig de la pluja crestallina
 la ja perduda aroma recobrarne

. . . . .

III

Desd' aquell jorn, de lluny la pecadora
seguint va del Deu Home las petjadas,
sa paraula absorbent, com seca terra.
las profitosas gotas de rosada.

Mil voltas ha brollat dins de sa pensa
lo viu desitj de córrer á sas plantas,
mes ¡ay! que ab ma de ferro la detura,
del temps passat, lo nubulós fantasma.

¿Quí es ella? qué fou sa juvenesa
en la ubriaqués del vici encenegada?
¿quína la negra desastrosa historia,
qu' en los plechs fondos de son cor s' amaga?

¡Pobre coloma que en lo llot revolta,
al voler fins al cel pendrer volada,
la detura á l' escoria de la terra,
lo pes del fanch en que tacá sas alas!

Mes ¡silenci! Jesús seguit del poble,
d' un faritzeu penetra en la morada,
y arriban á la trista pecadora,
com impensat tresor eixas paraulas:

«¿Per qué us admira que deixant los justos
»vaja afanyós cercant á los culpables?
»¿A son ramat lo bon Pastor no deixa
»pera cercar l' ovella esgarriada?

«Jo no he vingut al món per castigarvos,
»sino á obrirvos la font de l' esperança;
»á consolar á los que tristos ploran;
»á redimir l' humanitat esclava.»

¡Qué dolzas per l'opresa pecadora
han vibrat del gran Mestre las paraulas!
¡beneytas sian! que ha trobat ab ellas,
lō bálсам goridor de sas greus llagas.

Desconegut valor son cor anima,
que, ensemps que 'l greu dolor creix de sas faltas,
tem; mes, Jesús la mira, y ja no lluyta,
que cau desfeta en plors devall sas plantas.

¡Ab quánt dalé llavors contar voldria,
lo dolor que crudel son pit traspassa!
mes, son sospirs que á los gemechs ressemblan
y llágrimas que creman sas paraulas.

Y ab sos cabells los sagrats peus aixuga,
y ab preciosas aromas los embauma,
y ab tendre compassió Jesús la mira,
y ab cèlica dolcesa així li parla:

«Per lo molt qu' has aymat en eixa vida,
»estás ja, Magdalena, perdonada,
»que del regne del cel las portas s'obra,
»qui sab ab tan dolor plorar sas faltas.»

Alsa la testa, pobra pecadora,
que, pe 'l remordiment atormentada,
creyent ta redempció somni il·lusori
en raudals d' amargura t' anegavas.

L' humanitat, dins lo pecat envolta,
dins los abims del vici encenagada,
ni oblida ni perdona: Deu puríssim,
fa del perdó sa més hermosa gala!

DOLORS MONCERDÁ DE MACIÁ.

Abril de 1878.

À ÀNGELA

Y de sobras be ho sabs que jo t' estimo
y no un trosset... sino *fins dalt de tot*,
fins allà d' ahont baixares coronada
ab lo sagrat nom d' *Angela* en lo front.

Del puríssim mirall de la teua ànima
l' entel y la foscó no més coneix;
sempre... á tot' hora la boyra hi ha ajeguda
y per més que m' hi miro may m' hi veig.

¡Y tu l' aguantas... y 'l dia no 's deixonda
ab ta *fredor* que la boyra espesseeix;
si 'l caliu de ton cor no la esbossina
no seré jo qui vegi 'l sol ixent.

Ja que del mon dels àngels ets vinguda
y 'l nom lo tens... tingasne també 'l cor,
si no per tot arreu fará gran crida
que n' ets del Deu dels cels l' àngel revolt.

c. S. y SAGRISTANS.

DAVANT D' UN CALENDARI

Del arbre á la tardor las fullas cauhen
rebregantse ressecas per la pols,
mes retorna altre cop la primavera
y ab fullas d' esmeragda un altre cop
sas brancas s' ornan, retornant la vida
al arbre qu' en l' hivern, apar un mort.

Mes ¡ay! eix calendari que 's presenta
á mos ulls, com un arbre 'l miro jo;
á cada jorn perdrá una nova fulla,
que del oblit caurá en l' abim pregon,
mes ni al vení' 'l bon temps que 'l cor alegre
de caurer ton fullám hi ha aturador,
fins que al hivern, ab ta darrera fulla
ta brancada y socám, rostirá 'l foch.

LL. T. M.

